

KRW-maatregelen 2022-2027

Inspraakrapport

*Vast te stellen door het Algemeen Bestuur
op 6 oktober 2021*

SCHOON
en GEZOND
WATER

Verantwoording

Titel: Inspraakrapport ontwerp KRW-maatregelen 2022-2027
Document: DM 1787331

Colofon

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR)
Afdeling Ontwikkeling Strategie & Innovatie
Postbus 550
3990 GJ Houten
Telefoon: 030 634 57 00
Fax: 030 634 59 97
website: www.destichtserijnlanden.nl
email: post@hdsr.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Hoofdpunten inspraak	4
3	De afzonderlijke inspraakreacties.....	5
4	Samenvatting aanpassingen ontwerp	26
5	Lijst met insprekers.....	27

1 Inleiding

Het ontwerp-KRW-maatregelenpakket 2022-2027 heeft ter inzage gelegen van 10 mei 2021 tot en met 22 juni 2021. Dit heeft vier inspraakreacties opgeleverd met in totaal 47 zienswijzen. In dit inspraakrapport is beschreven hoe de zienswijzen zijn verwerkt in het maatregelenpakket.

Het inspraakrapport en het ontwerp KRW-maatregelenpakket zijn op 13 juli behandeld in het college van dijkgraaf en hoogheemraden. Het college heeft de documenten voor definitieve vaststelling doorgestuurd naar de commissie SKK (Systeem, Kwaliteit en Keten) en het algemeen bestuur. Deze vergaderen respectievelijk op 16 september en 6 oktober 2021.

De KRW-maatregelen zullen bij het waterschap landen in het Waterbeheerprogramma (WBP). Landelijk worden de maatregelen opgenomen in het derde Stroomgebiedbeheerprogramma (SGBP3) Rijn.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de hoofdpunten uit de zienswijzen weergegeven. De individuele reacties zijn in hoofdstuk 3 vermeld. Bij elke afzonderlijke reactie bestaat de behandeling van de zienswijze uit drie punten.

1. Wat is de zienswijze van de inspreker.
2. Wat is hierop het antwoord van het waterschap.
3. Tot welke aanpassingen in de ontwerp KRW-maatregelen leidt de zienswijze.

In hoofdstuk 4 zijn de hieruit resulterende aanpassingen op het ontwerp KRW-maatregelenpakket weergegeven. Tot slot is in hoofdstuk 5 het overzicht van de insprekers opgenomen.

2 Hoofdpunten inspraak

De onderwerpen waarop zienswijzen zijn ingediend zijn divers. In dit hoofdstuk zijn twee hoofdgroepen benoemd waar meerdere zienswijzen betrekking op hebben. Deze hebben beide te maken met de samenhang van de KRW-maatregelen met overige maatregelen die het waterschap voornemens is uit te voeren, zowel op gebied van waterkwaliteit als thema's die daarmee verbonden zijn.

KRW vs. overig water

In de zienswijzen komt meerdere keren terug dat maatregelen in het KRW-maatregelenpakket gemist worden of er wordt aangegeven dat de KRW-opgave niet los gezien kan worden van de opgave in het overig water. Het waterschap ziet deze opgaven ook niet los van elkaar, maar aanvullend op elkaar. Want om de KRW-doelen te bereiken is het ook nodig dat het water in de 'haarvaten' van het watersysteem van goede kwaliteit is. De totale ambitie van het waterschap op het gebied van waterkwaliteit is verwoord in het Waterbeheerprogramma. Hierin zijn zowel de voorgenomen maatregelen voor verbetering van de waterkwaliteit in de KRW-waterlichamen als verbetering van het overig water verwoord. Deze maatregelen maken samen het programma Gezond Water. Vanwege de landelijke KRW-deadlines zijn we echter genoodzaakt om specifiek de KRW-maatregelen apart de inspraak en de bestuurlijke besluitvorming te laten doorlopen.

KRW-maatregelen vs. integrale gebiedsaanpak

Er zijn meerdere zienswijzen ingediend die aangeven dat er breder gekeken moet worden dan enkel het thema waterkwaliteit en dat een integrale (watersysteem) gebiedsaanpak nodig is. Het waterschap beaamt dit. De ontwerp KRW-maatregelen welke nu ter inzage hebben gelegen betreffen enkel de maatregelen die het waterschap gaat nemen om de KRW-doelen te bereiken. Dit is echter slechts één van de thema's waar aan het waterschap werkt. Het waterschap is het ermee eens dat een gebiedsaanpak waarin samen met (stroom)gebiedspartners integraal met andere thema's gewerkt wordt aan een robuust en gezond watersysteem ook positief bijdraagt aan de waterkwaliteit en biodiversiteit. De integrale gebiedsvisies voor de deelgebieden en de inzet van het waterschap hierop op de diverse thema's is omschreven in het Waterbeheerprogramma.

3 De afzonderlijke inspraakreacties

In onderstaande tabel zijn de afzonderlijke inspraakreacties weergegeven. De eerste kolom geeft een nummering weer die als volgt is opgebouwd: bij nummer 2.03 staat de 2 voor de tweede inspreker. Het nummer achter de punt is de opsomming van de zienswijzen die per inspreker worden aangegeven. In dit geval staat .03 voor het 3^e punt wat in de inspraakreactie wordt aangegeven en waar het waterschap vervolgens een reactie op geeft.

In de tweede kolom wordt de naam van de inspreker en de inhoudelijke zienswijze weergegeven. Als de inspreker een particulier betreft is de naam van de betreffende inspreker verwijderd om de privacy van de insprekers te waarborgen, indien het een belangenorganisatie of overheid betreft is de naam weergegeven. Daaropvolgend wordt in de derde kolom het antwoord van het waterschap weergegeven. Eventuele aanpassingen in het KRW-maatregelenpakket worden weergegeven in de vierde kolom.

Nr.	Zienswijze Gemeente Utrecht	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
1.01	Graag worden wij beter op de hoogte gesteld van de achterliggende overwegingen bij de keuzes voor de KRW maatregelen, relevant voor Utrecht.	Naar aanleiding van de zienswijze heeft op 30 juni jl. een gesprek plaatsgevonden met de Gemeente Utrecht waarin de keuzes zijn toegelicht.	-
1.02	Een zorgpunt voor ons als Gemeente Utrecht, is dat Natuurvriendelijke oevers geen onderdeel vormen van het KRW maatregelenpakket. Graag horen wij van u hoe HDSR toch initiatief gaat nemen en ondersteuning gaat bieden, ten aanzien de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs KRW lichamen in de gemeente Utrecht.	De maatregel 'natuurvriendelijke oevers' is inderdaad niet opgenomen als KRW-maatregel. Dit is onderbouwd in paragraaf 3.3, blz. 14, van het KRW-maatregelenplan. De aanleg van natuurvriendelijke oevers én het ondersteunen van gemeenten bij het nemen van maatregelen die de waterkwaliteit en biodiversiteit verbeteren zijn wel opgenomen in het ontwerp Waterbeheerprogramma (WBP) onder de 'overige ambitie Gezond Water'. Dit is de ambitie die het waterschap heeft op het gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit aanvullend op het behalen van de KRW-doelen. Het ontwerp WBP ligt van 13 juli 2021 tot en met 13 september 2021 ter inzage. Bij de maatregel 'natuurvriendelijke oevers' zoals opgenomen in het ontwerp WBP is vooraf geen specifieke locatie vastgelegd. Aanleg kan dus zowel binnen als buiten KRW-waterlichamen plaatsvinden.	-

Nr.	Zienswijze Gemeente Utrecht	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
1.03	Momenteel ligt ook het Ontwerp Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 ter visie en onze visies Water&Riolering en Klimaatadaptatie (https://omgevingsvisie.utrecht.nl/thematisch-beleid/visie-water-en-riolering/). Deze ambitieuze visie geeft ook veel aandacht aan waterkwaliteit. Graag horen wij van u hoe u ziet dat e.e.a. aansluit op elkaar.	In het ontwerp Bodem- en waterprogramma van de Provincie Utrecht zijn de, bij deze maatregelen behorende, doelen voor oppervlaktewaterkwaliteit opgenomen. Hiermee sluit dit 1 op 1 aan op de ontwerp KRW-maatregelen en overige ambities van het waterschap op gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit. Ook de water en rioleringsvisie waarin uw organisatie uw inzet voor het behalen van de KRW-doelen en de ambitie en doelen voor het overig water onderschrijft, sluit hier direct op aan. De drie beleidsprogramma's tonen de ambities en wil van de drie partijen om de komende jaren stappen te zetten om samen te werken aan schoon oppervlaktewater.	-
1.04	Ten aanzien van de Kromme Rijn is aangegeven dat: "De score voor vis voor Kromme Rijn is laag vanwege toetsing aan de maatlat stromende rivieren. Er zijn te weinig stroming minnende soorten in de Kromme Rijn en deze zullen er bij de huidige geringe stroming ook nooit komen. Dit wil niet zeggen dat er geen vis in de Kromme Rijn zit." Hierbij hebben wij verschillende vragen. Onder andere over de mate van stroming, welke soorten het betreft, en of het type water wel klopt bij het daadwerkelijke karakter van de Kromme Rijn. Graag bespreken wij dit met u.	Het watertype en de daarbij behorende maatlaten en doelsoorten voor vissen in de Kromme Rijn zijn volgens de KRW-systematiek afgeleid. In de maatregel C1 'ecologisch waterbeheer' onderzoekt het waterschap de komende jaren of het mogelijk is om (eventueel in bepaalde periodes) meer stroming te realiseren. Overige vragen waarover wordt gesproken zijn in het gesprek op 30 juni jl. gesteld en beantwoord.	-
1.05	De overige wateren komen in het waterbeheerplan. Deze komt apart ter visie. Ook hier willen wij graag beter over geïnformeerd worden. Een belangrijk punt voor ons is dat de menskracht en middelen vanuit HDSR passen bij de ambities van de Doelen Overig Water. Als waterkwaliteitsbeheerder heeft u hierin een cruciale rol.	Naar aanleiding van deze zienswijze is de Gemeente Utrecht geïnformeerd over de start inspraak van het ontwerp WBP. In het gesprek op 30 juni jl. is de ambitie en inzet van het waterschap voor de doelen overig water, zoals deze is opgenomen in het ontwerp WBP, toegelicht. Op 30 augustus vindt er een vervolgoverleg over het WBP plaats.	-

Nr.	Zienswijze Gemeente Utrecht	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
1.06	Ook fijnmaziger initiatieven zoals onderwaterplantenbakken bij Rotsoord, kunnen een goede bijdrage leveren aan biodiversiteit en waterkwaliteit. Hoe gaan deze worden ondersteund door HDSR?	Initiatieven zoals onderwaterplantenbakken bij Rotsoord hebben met name lokaal een positief effect op de waterkwaliteit en biodiversiteit. Deze zijn daarom niet als KRW-maatregel opgenomen. Dit is onderbouwd in paragraaf 3.3, blz. 14-15, van het KRW-maatregelenplan. Ondersteuning van gemeenten bij het nemen van maatregelen die de waterkwaliteit en biodiversiteit verbeteren (waaronder initiatieven met een lokaal effect) zijn opgenomen in het ontwerp WBP onder de 'overige ambitie Gezond Water'. De ondersteuning bestaat onder andere uit een stimulerings- en adviesregeling voor gemeenten van waaruit initiatieven voor verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit ondersteund kunnen worden.	-

Nr.	Zienswijze LTO Noord	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
2.01	Er wordt gesteld dat er vooral een opgave ligt bij de agrarische sector binnen de KRW. Volgens ons ontbreekt de wetenschappelijke onderbouwing dat een verminderde landbouwemissie bijdraagt aan een verlaging van de nutriëntgehalten tot onder de norm en daarnaast zorgt voor een verbetering van de slootecologie in KRW-wateren. Bovendien is in het vooronderzoek vastgesteld dat de emissie vanuit de landbouwbodems voor het overgrote deel voortkomt uit natuurlijke processen of historische bemesting. Deze vorm van emissie is door de huidige landbouwpraktijk niet meer te beïnvloeden.	In hoofdstuk 3 (paragraaf 3.2 Gebiedsproces) van het KRW-maatregelenplan is gesteld dat de opgave 'vooral' bij de agrarische sector ligt. Deze uitspraak ligt inderdaad genuanceerder. Wat hier bedoeld wordt is dat de uit- en afspoeling uit landbouwgronden in een groot deel van onze KRW-waterlichamen een belangrijke bron van nutriënten zijn. In de watersysteemanalyses is geconcludeerd dat de huidige vegetatie in een groot aantal KRW-waterlichamen in ons beheergebied kenmerkend is voor voedselrijke omstandigheden (zie KRW-maatregelenplan, blz. 9). Dit betekent dat de nutriëntenvracht in deze wateren te hoog is om aan de ecologische KRW-doelen te voldoen, ondanks dat de nutriëntenconcentraties in een aantal van deze KRW-waterlichamen wel voldoen aan de landelijke streefwaarden. Hierbij benadrukken we dat dit streefwaarden zijn en geen normen. Deze streefwaarden zijn bedoeld als leidraad waarbij de ecologie leidend is. (zie KRW-maatregelenplan, blz. 11). Dit betekent dat een reductie van de huidige nutriëntenvracht noodzakelijk is om de ecologische KRW-doelen te bereiken. Voor de reductie van de nutriëntenvracht neemt het waterschap maatregelen voor zowel emissiereductie bij de rioolwaterzuiveringen als de agrarische sector. Voor wat betreft de emissies vanuit landbouwgronden beseffen we dat een deel hiervan niet beïnvloed kan worden als gevolg van natuurlijke mineralisatieprocessen en historische bemesting. Het aandeel van de uit- en afspoeling van nutriënten dat niet beïnvloedbaar is, ligt in	De zienswijze betreft een zin in het KRW-maatregelenplan waarin de onderbouwing van de KRW-maatregelen is gegeven. Dit plan is een achtergronddocument. De betreffende zin zullen we aanpassen in het plan. De zienswijze leidt niet tot aanpassingen in de KRW-maatregelen. In het KRW-maatregelenplan vervangen we: <i>“Wanneer we specifiek kijken naar de KRW, ligt er vooral een opgave voor de agrarische sector, die we samen met hen gaan oppakken middels het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW).”</i> door: <i>“In de KRW-waterlichamen is de uit- en afspoeling uit landbouwgronden een belangrijke bron van nutriënten. Middels het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) werken we samen met de agrarische sector aan het reduceren van deze emissies.”</i>

Nr.	Zienswijze LTO Noord	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
		het veenweidegebied tussen de 70-80% en in de rest van het gebied tussen de 50-70%. We richten ons op het deel dat wel gereduceerd kan worden door bijvoorbeeld een efficiëntere nutriëntenhuishouding (b.v. meer sluiten nutriëntenkringloop op bedrijf) of het anders beheren van sloten en oeverplanten. Samen met de landbouwsector kijken we per gebied naar de huidige lokale situatie, wat er bereikt kan worden en inventariseren we mogelijke reductiemaatregelen en beheer en onderhoudsmaatregelen (maatregel A3), en ondersteunen we de agrariërs bij het nemen van deze maatregelen middels subsidies (maatregel A4).	
2.02	Ook vinden wij het zorgelijk om te lezen dat maatregelen rond rioolwaterzuiveringen geen deel uitmaken van de KRW, terwijl dit effluent tot ernstige piekvervuiling kan leiden. Daarnaast zouden nieuwe stoffen - zoals medicijnresten - moeten worden opgenomen in het beleid, omdat deze stoffen uit de bebouwde omgeving serieus bijdragen aan een verslechtering van de waterkwaliteit.	In het ontwerp KRW-maatregelenpakket zijn twee maatregelen (A1 en A2) opgenomen die zich richten op het reduceren van de emissies van rioolwaterzuiveringen. Bij het reduceren van emissies richten we ons op alle stoffen die het oppervlaktewater negatief beïnvloeden, inclusief nieuwe stoffen, zoals medicijnresten. Daarnaast is een specifieke aanpak rondom Nieuwe stoffen opgenomen in het ontwerp Waterbeheerprogramma (WBP) onder de 'overige ambitie Gezond Water'. Dit is de ambitie die het waterschap heeft op het gebied van waterkwaliteit en biodiversiteit aanvullend op het behalen van de KRW-doelen. Het ontwerp WBP ligt van 13 juli 2021 tot en met 13 september 2021 ter inzage.	-

Nr.	Zienswijze LTO Noord	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
2.03	Norm-overschrijdende fosfaatbelasting vanuit de landbouw kan vooral worden toegeschreven aan historische bemesting. Toch stelt hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden in hoofdstuk 3 dat er vooral een opgave ligt bij de agrarische sector om de waterkwaliteit in KRW-gebieden te verbeteren. Graag zien wij een wetenschappelijke onderbouwing voor deze uitspraak en een schets van de visie van HDSR op deze opgave terug in het document	Zie de reactie van het waterschap op zienswijze 2.01.	-

Nr.	Zienswijze Werkgroep Biodiversiteit Buitengebied Zeist e.o.	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
3.01	Opgemerkt dient te worden dat de 30 HDSR KRW-waterlichamen gezamenlijk iets minder dan 5% omvatten van het oppervlaktewater in het beheergebied. Dat betekent dat er ook doelen gesteld zijn voor overige wateren die 95% van het oppervlaktewater omvatten.	Dit klopt. Er zijn in 2020 doelen opgesteld voor het overig water. deze worden vastgesteld in de regionale waterprogramma's van de provincie Utrecht en de provincie Zuid-Holland.	-
3.02	Het Watergebiedsplan Groenraven oost geeft een goede analyse van de knelpunten en heeft een aantal oplossingen voorgesteld die in de periode 2008 tot 2021 vrijwel allemaal zijn uitgevoerd. Deze maatregelen zijn inmiddels geëvalueerd en verdere initiatieven worden nu uitgewerkt voor de derde KRW planperiode 2022-2027. Want ook HDSR komt zelf tot de conclusie dat geen enkel HDSR KRW-waterlichaam aan de huidige KRW-doelen voldoet. Dit heeft veelal te maken met een te hoge nutriëntenbelasting door de landbouw.	Omdat nog geen enkel KRW-waterlichaam voldoet aan de doelen, heeft het waterschap nieuwe maatregelen opgesteld om hier verdere stappen in te zetten. Hiervoor werken we aan het op orde brengen van alle randvoorwaarden die we kunnen beïnvloeden en die nodig zijn voor het bereiken van 'de goede ecologische toestand'. Het reduceren van emissies uit landbouwgronden is hier één van. Hiervoor heeft het waterschap in het ontwerp KRW-maatregelenpakket twee maatregelen opgenomen. Hierbij benadrukken we dat 'landbouw' niet gelijk is aan 'landbouwgronden', aangezien een deel van de emissies niet beïnvloedbaar zijn door de huidige landbouwpraktijk (zie ook de beantwoording van zienswijze 2.01).	-
3.03	Dit kan leiden tot hoge boetes en het kan zelfs leiden dat de boel op slot gaat (zoals met stikstofproblemen conform de PAS uitspraak van de Raad van State). De Kaderrichtlijn Water verplichtte Nederland om in 2015 al de waterkwaliteit in een goede toestand te laten verkeren. De milieudoelstellingen die Nederland als EU lidstaat, en daarmee ook HDSR, moet bereiken, behelzen twee verplichtingen, namelijk, ten eerste, voorkoming van achteruitgang van de toestand van alle oppervlaktewaterlichamen (verplichting om achteruitgang te voorkomen) en, ten tweede, bescherming, verbetering en herstel van al die waterlichamen teneinde uiterlijk eind 2027 een goede (ecologische) toestand te bereiken (verbeterings-	Het waterschap neemt de verantwoordelijkheid voor de waterkwaliteit serieus en neemt de maatregelen waarvoor het aan de lat staat om de geactualiseerde ecologische KRW-doelen te behalen. Daarop aanvullend programmeren we in het Waterbeheerprogramma aanvullende maatregelen om de waterkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren. Uiteraard blijft de berekening van de KRW-doelen een theoretische exercitie, zoveel als mogelijk gestoeld op bewezen kennis uit de praktijk en blijft het de vraag of de natuur reageert zoals we verwachten. Daarnaast is het waterschap afhankelijk van de inzet van derden en adequaat Rijksbeleid.	-

Nr.	Zienswijze Werkgroep Biodiversiteit Buitengebied Zeist e.o.	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	verplichting).		
3.04	Er kunnen echter nu ook al vraagtekens geplaatst worden of de voorgestelde KRW maatregelen allen voor 2027 kunnen worden gerealiseerd.	Het waterschap acht het uitvoeren van de opgenomen ontwerp KRW-maatregelen realistisch en haalbaar. Dit was één van de uitgangspunten bij het opstellen van de ontwerp KRW-maatregelen. Door het opnemen van deze maatregelen in het KRW-maatregelenpakket verplichten we onszelf tot uitvoering ervan uiterlijk in 2027.	-
3.05	De Werkgroep is van mening dat de door de HDSR voorgestelde maatregelen te algemeen zijn; zij geven onvoldoende uiting aan het Europees vigerend beleid (EU biodiversiteitsstrategie, Green Deal, Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, etc).	Een deel van de voorgestelde maatregelen zijn inderdaad algemeen omschreven. Dit geeft het waterschap de mogelijkheid om de precieze invulling van de maatregelen in samenwerking met gebiedspartijen, zoals gemeenten, natuurorganisaties en de landbouw, vorm te geven en proactief te kunnen inspringen op het koppelen van de waterkwaliteitsproblematiek aan actuele thema's zoals stikstof. Zie verder de beantwoording van zienswijze 3.03.	-
3.06	Het lijkt wel of het waterschap blijft vasthouden aan eerder vastgesteld beleid dat vooral ten goede komt aan de agrarische sector. De natte natuur wordt slechts en passant meegenomen. Peilbesluiten en voorgestelde emissiereducties zijn te vrijblijvend en zullen er niet voor zorgen dat de biodiversiteit zich zal herstellen of dat de waterkwaliteit merkbaar verbetert.	In het proces van het opstellen van een peilbesluit worden alle belangen van het waterschap én de overige belanghebbenden integraal afgewogen. Voor wat betreft emissiereducties staat het waterschap zelf aan de lat voor het terugdringen van de emissies vanuit de rioolwaterzuiveringen. Het waterschap heeft, buiten de vergunning plichtige activiteiten waarvoor we bevoegd gezag zijn, zelf weinig mogelijkheden om emissiereductie bij andere partijen, zoals de landbouw, gemeenten en terrein behorende organisaties af te dwingen. Hiervoor verwijzen wij naar het Rijksbeleid.	-

Nr.	Zienswijze Werkgroep Biodiversiteit Buitengebied Zeist e.o.	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
3.07	De door de Ministeries van LNV en BZK ingestelde Studiegroep Ruimtelijke Inrichting Landelijk Gebied heeft recentelijk (12 mei 2021) zijn bevindingen gepresenteerd. De Studiegroep stelt terecht dat het landelijk gebied voor grote uitdagingen staat: de kwaliteit van bodem, water, lucht, biodiversiteit en landschap behoeft onmiddellijke aandacht, en vraagt een nieuwe aanpak op het gebied van landbouw en natuur. Dit vraagt om duidelijke keuzes. Deze keuzes worden ook aan het HDSR gesteld: blijft het waterschap er primair voor de boeren of wil het nadrukkelijk en serieus invulling geven aan de committering als ondertekenaar (middels de UvW) van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel?	Het waterschap herkent zich niet in de stellingname dat het er primair is voor de boeren. Het waterschap heeft in haar beheergebied te maken met meerdere belangen en maakt daarom altijd een afweging voor al deze belangen en belanghebbenden in haar gebied. Hierbij rekening houdend met de dan geldende wet en regelgeving en gemaakte afspraken. Zie verder de beantwoording van zienswijze 3.08.	-
3.08	Het behoud, laat staan het herstel, van de biodiversiteit blijft een uitdaging in veel delen van het werkgebied van HDSR, dat geldt zeker voor de gebieden van de Biltse Grift en de Kromme Rijn. Landelijk ondervindt bijna 60 % van alle habitats en ruim 72 % van alle soorten nadelige gevolgen van de landbouw. De weidevogels (kievit, tureluur, etc) en akkervogels (veldleeuwerik, patrijs en kwartel) zijn gedecimeerd in het Kromme Rijngebied en op de weilanden en akkerlanden van de Biltse Grift.	Het waterschap deelt de zorg over de achteruitgang van de biodiversiteit. Daarom is biodiversiteit als een van de vijf pijlers opgenomen in de aanpak van het thema duurzaamheid opgenomen in het ontwerp Waterbeheerprogramma (WBP). Met deze pijler biodiversiteit werkt het waterschap aan het creëren van omstandigheden om biodiversiteit te vergroten en achteruitgang insecten tegen te gaan. Het ontwerp WBP ligt ter inzage van 13 juli 2021 tot en met 13 september 2021.	-
3.09	Wij adviseren het Hoogheemraadschap deze ambitie te vertalen naar nieuw waterschapbeleid en nieuwe keuzes te maken. Niet alleen om juridische redenen om te voldoen aan de richtlijnen van Europa, maar ook en vooral vanuit de intrinsieke waarde om water – een van de vier elementen van het bestaan – in te zetten om de wereld te redden. Dit zijn onze redenen om actief het Bijzonder Provinciaal Landschap te bevorderen. Inmiddels heeft de Gemeente Zeist zich achter dit voornemen geplaatst. Wij vragen ook de andere betrokken gemeenten (Bunnik, De	Dank voor uw suggestie. Het waterschap is reeds met u in gesprek over het initiatief 'Bijzonder Provinciaal Landschap'.	-

Nr.	Zienswijze Werkgroep Biodiversiteit Buitengebied Zeist e.o.	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	Bilt en Utrecht) alsmede de Provincie, om dit initiatief te steunen. Die steun vragen wij ook aan u.		
3.10	Concreet vertalen wij dat in het volgende advies: 1. Het HDSR KRW-maatregelenplan 2022-2027 verbindt zich nadrukkelijk aan de KRW verplichting tot het behalen van de goede toestand; 2. Bevorder herstel natuurlijk kwel en voorkom dat gebiedsvreemd water via vaarten en sloten zich kan vermengen met kwelwater; 3. Stel stringente emissiereductieplannen voor de landbouw op; 4. Laat natuurbelangen in de ecologische kwetsbare gebieden van de Biltse Grift en de Kromme Rijn prevaleren boven het agrarische belang; 5. Lever met andere overheden en maatschappelijke organisaties bijdragen aan een landschapsinclusief omgevingsbeleid, met aandacht voor natuurinclusieve landbouw en steun voor boeren die deze transitie willen maken; 6. Werk actief mee aan landelijke initiatieven zoals onder meer het Programma ONS Landschap die zich specifiek richten op bescherming en versterking van de waarden en kwaliteiten van landschappen; 7. Werk mee aan een gezamenlijke en integrale investeringsagenda voor het herstel van biodiversiteit en landschappen.	Dank voor uw advies. De ontwerp KRW-maatregelen waarop u uw zienswijze indient betreffen enkel de maatregelen die het waterschap gaat nemen om de KRW-doelen te bereiken. Dit is echter slechts één van de thema's waar aan het waterschap werkt. Het waterschap is het met u eens dat een gebiedsaanpak waarin samen met (stroom)gebiedspartners integraal met andere thema's gewerkt wordt aan een robuust en gezond watersysteem ook positief bijdraagt aan de waterkwaliteit en biodiversiteit. De integrale gebiedsvisie voor het Kromme Rijn en Heuvelruggebied en de inzet van het waterschap hierop op de diverse thema's is omschreven in het Waterbeheerprogramma welke in de periode van 13 juli 2021 tot en met 13 september 2021 ter inzage ligt. Zie verder de beantwoording van zienswijzen 3.03 en 3.06.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
4.01	Op diverse plannen van het Waterschap HDSR, zoals dus o.a. het: 'Watergebiedsplan Groenraven-Oost en Maartensdijk', maar ook diverse 'Waterbeheerplannen' zijn dan door de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. zienswijzen ingediend. Eveneens is t.a.v. een bepaalde maatregel een beroepsprocedure gevoerd, dat m.b.t. maatregel vervanging duiker bij Rijnwijk door een open watergang, aangezien zij van mening was dat de betreffende maatregelen uiteindelijk niet de waterkwaliteit van bepaalde kwelgebieden ten goede kwam, zij het dat deze maatregel niet direct samenhang met bepaalde maatregelen in het kader van de KRW, ook al kan zij o.i. daar ook weer niet geheel los van worden gezien.	Dit betreft een toelichting op de zienswijze.	-
4.02	Blijft het met name toch de grootste vraag waarom de HSDR de te nemen maatregelen toch voornamelijk per als zodanig waterlichaam beschouwd en dan nog vanuit een o.i. veel te beperkt perspectief. De verwachting is o.i. dan ook dat we uiteindelijk nooit de gestelde doelen, die o.i. toch al gezien de gekozen systematiek van de indeling van bepaalde waterlichamen te laag worden ingeschat, zullen gaan halen. Met dus mogelijk alle gevolgen op het juridische vlak (vergelijk dus ook de Uitspraak van de Raad van State m.b.t. het overschrijden deposities stikstof in relatie tot KDW's diverse habitattypen in zogenaamde Habitatrichtlijngebieden, d.d. 29 mei 2019.	Bij het uitvoeren van de watersysteemanalyses en het opstellen van de maatregelen en doelen is de geldende KRW-systematiek toegepast. In deze systematiek wordt zowel de huidige situatie in het waterlichaam als het overige water dat afvoert op het waterlichaam beschouwd en onderzocht welke randvoorwaarden ontbreken voor het bereiken van 'de goede ecologische toestand' (zie KRW-maatregelenplan, blz. 7). Op basis hiervan worden de maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit en biodiversiteit geselecteerd die nodig zijn om de KRW-doelen in de waterlichamen te halen. We zijn het met u eens dat het verbeteren van waterkwaliteit en biodiversiteit een bredere blik vraagt dan alleen een goede waterkwaliteit in de waterlichamen. Het gaat ook over de ecologische kwaliteit van het overige water (waarvoor eigen ecologische doelen zijn opgesteld, zie ook beantwoording zienswijze 3.01) en de mogelijkheden voor 'terrestrische' biodiversiteit. Hiervoor heeft het waterschap, aanvullend op de ontwerp KRW-maatregelen, maatregelen die de waterkwaliteit en	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
		biodiversiteit verbeteren opgenomen in het ontwerp Waterbeheerprogramma (WBP) onder de 'overige ambitie Gezond Water' en Duurzaamheid. Het ontwerp WBP ligt van 13 juli 2021 tot en met 13 september 2021 ter inzage. Het waterschap ziet de waterkwaliteitsmaatregelen voor de KRW en die voor het overig water als één aanpak voor het verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater in ons beheergebied welke samenkomen in het WBP. Alleen de inspraakprocedure en bestuurlijke besluitvorming van de ontwerp KRW-maatregelen is losgetrokken van het WBP vanwege de landelijke KRW-deadlines. Zie verder de beantwoording van zienswijze 3.02 en 3.03.	
4.03	Teneinde die doelen uiteindelijk wel te kunnen halen is o.i. dan daadwerkelijk een wijziging nodig in het denken en met name ook de aanpak. Aan een systeemverandering in het denken wordt op zich wel gerefereerd, zij het dan op bepaalde niveau's, maar o.i. zou deze op alle niveaus moeten plaatsvinden, dus zowel t.a.v. de aanpak als geheel als bij wijze van spreken de maatregelen op het niveau van individuele sloten en dat bij voorkeur ook integraal, dus inclusief aanpak verdroging, klimaatmitigatie en –adaptie. Willen we immers tot een echt herstel kunnen komen dan is inderdaad een aanpak op stroomgebiedsniveau noodzakelijk. Bezien we vanuit dat perspectief waar we in de regio Heuvelrug en aangrenzende gebieden mee te maken hebben, dan zou het o.i. daarbij in eerste instantie moeten gaan om het herstel van de grondwaterbalansen (en dus ook de kwel) tussen de Heuvelrug en de daaraan grenzende gebieden lager gelegen gebieden, zoals dus het Kromme Rijngebied, maar ook het	Zie beantwoording zienswijze 3.10.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	Noorderpark/Vechtplassengebied en de Gelderse Vallei (zie ook onderstaande fig.: Overgang Heuvelrug – Kromme Rijngebied (uit: Bodemvisie provincie Utrecht'). Daarbij gaat het dan zowel om onttrekkingen op de Heuvelrug zelf, maar ook het aanpakken versnelde afvoer water in lager gelegen agrarische gebieden én ook aldaar gelegen industriële onttrekkingen, zoals van o.a. Vrumona (zie in deze overigens ook de eerder in het kader van de: 'Herinrichting Groenraven-Oost' uitgevoerde verdrogingsstudie: 'Groenraven-Oost – Maatregelen ter bestrijding van de verdroging (DLG et al, 2001)' en waarbij men overigens vaak niet heeft gekozen voor het maximale pakket, maar wat (op dat moment) haalbaar bleek). Daarnaast zijn tal van maatregelen nodig om het water dat valt beter vast te kunnen houden, te bergen en dan pas indien echt nodig af te voeren (vergelijk ook de zogenaamde 'waterkwantiteitstrits').		
4.06	Daarnaast zou dus ook alles moeten worden ingezet de diverse wateren ook echt schoon te houden, voor zover noodzakelijk te scheiden en ook indien aan de orde schoon te maken (vergelijk dus ook de zogenaamde: 'waterkwaliteitstrits'), dus door zeer strikte emissie-eisen, zowel wat betreft nutriënten, bestrijdingsmiddelen, verontreinigingen, etc.	Bij het opstellen van de ontwerp KRW-maatregelen is de systematiek van de KRW gebruikt. Hierin zijn alle randvoorwaarden die de 'goede ecologisch toestand' belemmeren meegenomen. Zie verder beantwoording van zienswijze 3.02 en 3.06.	-
4.07	Natuurlijk de rijksoverheid is verantwoordelijk voor bepaalde wetten, maar ook voor de Waterschappen liggen daar met in het kader Omgevingswet in vooruit gestelde Waterschapsverordening mogelijk diverse kansen, dat dus door in die zin duidelijk omgevingswaarden m.b.t. de diverse voorkomende wateren in hun verordening vast te leggen, althans voor zover uiteraard wettelijk mogelijk (zie overigens ook het: 'Besluit Kwaliteit Leefomgeving').	Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen enkele rijksregels over lozingen. Die regels gaan naar de waterschapsverordening van elk waterschap. Het gaat om directe lozingen op een oppervlaktewater van een waterschap of zuiveringstechnisch werk van een waterschap. De verplaatsing van deze regels wordt ook wel de 'bruidsschat' genoemd. Het waterschap is bezig om de waterschapsverordening op te stellen. Hierin wordt een nieuw hoofdstuk opgenomen die de regels met	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
		betrekking tot lozingsactiviteiten op oppervlaktewater en zuiveringstechnische werken bevat. Hierin zijn ook emissiegrenswaarden opgenomen. Het bestuur heeft ervoor gekozen om in eerste instantie het huidige beschermingsniveau te waarborgen en de bruidsschat 'beleidsneutraal' over te nemen in de eerste versie van de waterschapsverordening. In afstemming met de andere waterschappen en gemeenten zal bekeken worden waar eventueel een aanscherping van de regels (gebiedsgericht) gewenst of noodzakelijk is. Het waterschap kan, in tegenstelling tot zowel het Rijk, de provincie als gemeenten, geen omgevingswaarden vaststellen. Dit gezien het feit dat omgevingswaarden juridisch vastgelegde beleidsdoelen zijn. De provincie Utrecht en de provincie Zuid-Holland stellen het regionale waterbeleid vast. Uiteraard betrekken wij wel de omgevingswaarden die ter implementatie van de KRW zijn vastgesteld bij het vaststellen van de vergunningplichten in de waterschapsverordening (conform het Besluit kwaliteit leefomgeving) en bij de omgevingsvergunning voor wateractiviteiten. In de beoordelingsregel voor de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit op grond van de waterschapsverordening wordt hier ook aandacht aan besteed.	
4.08	Vervolgens zou dan per waterlichaam op niveau van het deel-stroomgebied dat daarmee samenhangt moeten worden bekeken welke maatregelen dan het meest effectief worden geacht (zie wat betreft de diverse als zodanig te onderscheiden deel-stroomgebieden dus ook het document: 'Actualisatie KRW-waterlichamen – Status, typen en begrenzing waterlichamen t.b.v. KRW stroomgebiedsbeheerprogramma 2022 – 2027, Technische onderbouwing', Fig.: 'Waterlichamen met achterliggend afvoergebied', pag. 6), dus niet alleen voor het	De keuze om de monitoringsverplichting over de KRW alleen op de grote waterlichamen vast te stellen is een landelijke keuze geweest. Zie verder de beantwoording van zienswijze 4.02.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	waterlichaam zelf, maar voor het gehele deel-stroomgebied dat daarmee samenhangt, dus ook het gehele slootsysteem. De Stichting heeft hier in het verleden ook al vaak voor gepleit (vergelijk in deze ook: 'Waterwijs - Plannen voor water op regionale schaal (Alterra, 2002)'). In die zin blijft het voor de Stichting dan toch enigszins onduidelijk waarom men bij de maatregelen in die zin een onderscheid blijft maken tussen maatregelen voor 'KRW-waterlichamen' en voor de 'Overige wateren', aangezien deze beide voor het halen van doelen o.i. gewoon niet los van elkaar kunnen worden gezien.		
4.09	Verder zal gezien de diverse crisissen, zoals die m.b.t. het klimaat en ook de biodiversiteit, ook echt een aanpak integrale aanpak nodig zijn (zie in deze ook diverse rapporten PBL en het rapport: 'Kiezen en delen (ABDTOPConsult, 2021)'). Weliswaar wordt erkent dat ook gezien de met klimaat samenhangende extremere weertypen, zoals perioden met extreme droogten en ook neerslag, effecten op de waterkwaliteit kunnen hebben, maar voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan wordt daarmee vooralsnog geen rekening gehouden. Feitelijk zou dus meteen naar landschapsgestuurde, natuurinclusieve oplossingen moeten worden gezocht, dus wat ook wel als 'Nature based solutions' wordt aangegeven (zie in deze o.a. het rapport: 'Een natuurlijkere toekomst voor Nederland in 2120 (WUR, 2019)').	Zie beantwoording zienswijze 3.10.	-
4.10	Aangezien de ecologie leidend is, zou dus bijvoorbeeld wat betreft nutriëntengehalten dan van een hogere ambitie (en dus doelen), dus lagere gehalten, moeten worden uitgegaan. als men zich die hogere ambities/doelen m.b.t. bijvoorbeeld de emissies, dus lagere emissies, zoals o.a. die vanuit de landbouw, ook daadwerkelijk zou stellen, zodat ook verzekerd is	Voor eisen die het waterschap kan stellen aan emissies vanuit de landbouwgronden, verwijzen we naar de beantwoording van zienswijze 3.06. Omschakeling van de landbouw naar natuurinclusieve landbouw is een proces waarvoor de verantwoordelijkheid en bevoegdheid	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	dat men de doelen zoals gesteld ook daadwerkelijk gaat halen. Ook in die zin is dan naar verwachting een echte systeemverandering nodig, zoals m.b.t. de landbouw, maar ook m.b.t. de aanpak van overstorten, evenals aanpak effluent RWZI's, waarvoor inmiddels ook nieuwe technieken beschikbaar zijn, zoals aparte filtersystemen, zodat die de komende periode ook echt zouden kunnen (en ook moeten) worden op- en natuurlijk vooral ook aangepakt.	omtrent dit proces en de tijdlijn bij het Rijk liggen. Als waterschap proberen wij, door stimulering, wel de agrarisch sector te helpen bij deze transitie. Voor het reduceren van emissies uit de rioolwaterzuiveringen zijn twee maatregelen opgenomen in het ontwerp KRW-maatregelenpakket. Het reduceren van emissies door overstorten wordt opgepakt in de samenwerking met gemeenten voor verbetering van waterkwaliteit en biodiversiteit. Hiervoor zijn maatregelen opgenomen in het ontwerp WBP onder de 'overige ambitie Gezond Water'.	
4.12	Uit de betreffende figuur (palet van instrumenten die invloed hebben op de waterkwaliteit uit: ontwerp-KRW maatregelen 2022-2027) blijkt dan weliswaar dat men bereid is een groot aantal van mogelijke maatregelen te nemen, zij het o.i. niet echt op het niveau van het watersysteem als geheel (zie dus ook hiervoor onder het hoofdje: 'Watersysteemanalyse en -aanpak op (stroom)gebiedsniveau'), maar men kennelijk ook al bepaalde maatregelen bij voorbaat uitsluit, zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers (NVO's), terwijl deze dus wel aantoonbaar effect kunnen hebben. Dat de aanleg daarvan in de praktijk dan op problemen stuit, evenals deze op de schaal waarop ze tot op heden zijn uitgevoerd slechts een lokaal effect zouden hebben, kan o.i. geen reden zijn daar dan nu vanaf te zien.	Zie de beantwoording van zienswijze 1.02.	-
4.13	Verder valt het op dat wel een overzicht wordt gegeven van de mogelijke maatregelen per waterlichaam (zie dus ook het rapport: 'Ontwerp-KRW maatregelen', Bijlage 2: 'Maatregelen per waterlichaam'), maar dat veel van de gegeven maatregelen kennelijk nog niet tot nauwelijks zijn uitgewerkt. O.i. zou dus veel duidelijker wat betreft het totale gebied van het waterschap	Zie de beantwoording van zienswijze 3.05.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
	en vervolgens ook per waterlichaam moeten worden aangegeven welke maatregelen daadwerkelijk noodzakelijk moeten worden geacht om doelen te kunnen halen		
4.14	Teneinde bepaalde doelen te kunnen halen zijn o.i. met name maatregelen m.b.t. de landbouw niet langer uit te sluiten. Natuurlijk er is het: 'Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)', maar de vraag is toch of in die zin niet veel stringenter maatregelen noodzakelijk zijn. Juist ook het: 'Deltaprogramma biodiversiteitsherstel' biedt in die zin vele kansen en daar zou dus mooi bij kunnen worden aangesloten, bijvoorbeeld door in bepaalde gebieden een 'Proeftuin' te beginnen, zoals bijvoorbeeld in het gebied tussen Zeist, Bunnik en Odijk. Dat dan in het kader van de mogelijke aanwijzing van dit gebied als: 'Bijzonder Provinciaal Landschap', ook al moet op het verzoek dat in die zin bij de provincie Utrecht bij meerdere gelegenheden naar voren is gebracht, nog wel een besluit worden genomen.	Dank voor uw suggestie, wij sluiten graag aan bij lokale initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Zie ook beantwoording van zienswijzen 3.06, 3.08 en 3.09.	-
4.15	betreurt de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het toch dat de mogelijke maatregelen niet echt integraal per (deel)stroomgebied worden beschouwd en ook genomen, dus de 'KRW-Maatregelen' in directe samenhang met de maatregelen voor de 'Overige wateren', want alleen zo kun je o.i. de doelen ook echt halen. Natuurlijk er wordt in die zin verwezen naar het programma 'Gezond water', maar daarmee haal je toch diverse maatregelen uit elkaar, terwijl een echt integrale aanpak o.i. m.b.t. nu juist water dringend noodzakelijk is. Dus op watersysteemniveau.	Zie de beantwoording van zienswijze 4.02.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
4.16	Wel wordt dus wat betreft de 'Overige wateren' met bepaalde streefbeelden gewerkt die de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. op zich aanspreken (zie in deze dus ook het betreffende document: 'Overzicht doelen overig water'), ook al zouden deze in ecologische zin nog wel een nadere uitwerking behoeven. Wat daarbij dan wel opvalt is dat men met name voor waterdoelen Heuvelrug en Landgoederenzone aangeeft, dat het streefbeeld 'levendig' maar in 60 % van de wateren/sloten maximaal haalbaar wordt geacht, dat terwijl nu juist in de sloten die in dit overgangsgebied voorkomen vanwege de daar in potentie voorkomende kwel juist hele bijzondere natuurwaarden zijn te verwachten (zie in deze o.a. ook presentatie van Piet Verdonschot tijdens de 'Masterclass Verdroging', d.d. 11 juni 2021). In die zin zou o.i. juist hier van een veel hogere ambitie moeten worden uitgegaan.	De zienswijze gaat over de doelen overig water en niet over de ontwerp KRW-maatregelen. De doelen voor het overig water voor het gebied 'heuvelrug en landgoederenzone' zijn opgenomen in het Bodem en Waterprogramma van de provincie Utrecht. Aangezien de inspraakperiode van het Bodem en Waterprogramma inmiddels is gesloten, hierbij toch een korte inhoudelijke reactie. Het klopt dat er op de Utrechtse Heuvelrug bijzondere natuurwaarden in de sloten aanwezig zijn als gevolg van de waardevolle kwel. In deze sloten is een hoog doel mogelijk met fraaie soorten zoals waterviolier. Echter, op de Utrechtse Heuvelrug liggen ook veel smalle sloten, met steile oevers en weinig water. Sommige van deze sloten zijn ook nog beschaduwd door bomen. De ecologische potentie van deze sloten is -door deze natuurlijke omstandigheden- gering. Mede hierdoor is de inschatting dat daardoor in ongeveer 40% van de sloten het doel levendig niet haalbaar is, in 60% van de sloten is een levendig of hoger doel mogelijk.	-
4.17	Maar in het bijzonder zou daarbij ook met een 'Natuurkalender' moeten worden gewerkt, evenals inventarisaties vooraf op voorkomende (beschermd) soorten, zodat daar bij het beheer en onderhoud rekening mee kan worden gehouden. In ieder is ook daar naar verwachting, net als bij landvegetaties, een duidelijk fasering van het beheer/onderhoud van belang, zodat systemen zich ook kunnen herstellen.	Met de ontwerp KRW-maatregel 'ecologisch waterbeheer' werkt het waterschap aan het beter afstemmen van het beheer en onderhoud op de ecologie.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
4.18	Van de Langbroekerwetering is bekend dat deze een hoge fosfaatlast heeft of in ieder geval had. Dat ook door uitspoeling landbouw. Dus als er een gebied dat als proeftuin integrale aanpak zou kunnen worden aangemerkt, is het dit gebied wel, juist ook gezien de ecologische potenties.	Dank voor uw suggestie.	-
4.19	De Kromme Rijn is drager van het Kromme Rijngebied. Ook hier liggen er vele kansen van deze rivier weer tot een echt levende rivier te maken, inclusief hoge natuurwaarden, maar dan zal men de kansen die er liggen ook echt moeten oppakken. Natuurlijk er zijn in het verleden al diverse maatregelen genomen, ook met veel succes, maar door o.a. aan natuurontwikkeling aan bij zijden van deze rivier, ook al is de watertoevoer door de 'dam' bij Wijk bij Duurstede dan sterk gereguleerd, veel meer ruimte te bieden, o.a. aan klimaatbossen (zie in deze ook de publicatie: 'Kansen voor soortenrijk klimaatbos – Ruimtelijke verkenning nieuwe klimaatbossen Kromme Rijn en Veenweidegebied (Bosgroep Midden-Nederland, 2020), dat ook als buffer, zou deze rivier in pracht nog veel kunnen winnen (zie ook diverse publicaties, zoals de: 'Kracht en pracht van het Kromme Rijngebied', de: 'Kromme Rijn lééft (Utrecht Landschap)', maar bijvoorbeeld ook het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & Partners, 2009)'), etc.).	Dank voor uw opmerking.	-
4.21	Daarnaast zijn er in het kader van het zogenaamde 'IRP' ook plannen om nu juist ook in ecologische zin aan het Kromme Rijngebied een kwaliteitsimpuls te geven, dat o.a. door de aanleg van een aantal natuurkernen en ook een aantal natuurscheggen tussen de Heuvelrug en de Lek, dus dat biedt wellicht ook kansen.	Dank voor uw suggestie.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
4.22	Voor de Biltse en Zeister Grift, inclusief ook de Nieuwe Hakswetering, zou o.i. gewoon weer het streefbeeld moeten zijn dat de waterstroom weer zijn oorspronkelijke stromingsrichting krijgt, dus van Zeist naar Utrecht i.p.v. omgekeerd. Dat dus door het sterk terugbrengen grondwaterwinning winning Beerschoten, evenals zo mogelijk andere maatregelen ⁴ .	Dank voor uw suggestie.	-
4.23	Dat men RWZI Zeist wil aanpakken met extra zuiveringstrap is mooi, maar de vraag is dus of je er daar mee bent, dus ook niet aanpak grachten Utrecht nodig is, evenals ook RWZI De Bilt, zij het wel dat door de eerder bij deze RWZI genomen maatregelen de fosfaatlast kennelijk al met een factor 4/5 zou zijn teruggebracht.	Het klopt dat alleen een extra zuiveringstrap bij de RWZI Zeist niet afdoende is. Daarom gaan we ook kijken welke stappen er bij andere zuiveringen nodig zijn, voeren we ook de overige maatregelen uit en stimuleren we gebiedspartijen om ook maatregelen te nemen om de waterkwaliteit en biodiversiteit te verbeteren.	-
4.24	Dat dan de sluis/het gemaal bij Sandwijck ook passeerbaar voor vissen wordt gemaakt, is natuurlijk fantastisch, maar nog mooier zou het natuurlijk zijn, zoals ook hiervoor al aangegeven, als aan de Biltse Grift, waaraan ook cultuurhistorische waarden kunnen worden toegekend, zijn natuurlijke stroomrichting kan worden teruggegeven.	Dank voor uw suggestie.	-
4.25	Verder zijn dan wel op aantal plekken natuurvriendelijke oevers aangelegd, maar mogelijk is toch nog meer mogelijk, zoals aanleg helofytenfilters op bepaalde plekken, zoals in Voorveldse polder, etc.	Dank voor uw suggestie.	-
4.26	Overigens zou dus wat betreft het voldoen aan richtlijnen KRW de hoge P-last van de waterbodem een sleutelfactor zijn (zie dus ook de: 'WSA Biltse Grift'), dus is dan de vraag wat voor maatregelen in die zin dan mogelijk kunnen genomen, voor zover dus eventueel met baggeren op te lossen	Het waterschap richt zich in eerste instantie op de aanpak van de grootste nutriëntenbron van de Biltse Grift: RWZI Zeist. Zo lang de vracht uit deze bron niet vermindert, is baggeren een maatregel die een zeer tijdelijk effect heeft. Baggeren is pas effectief voor langere periode als de belangrijkste nutriëntenbronnen zijn weggenomen.	-

Nr.	Zienswijze Stichting milieuzorg Zeist	Reactie waterschap op zienswijze	Aanpassing
		Anders is het 'dweilen met de kraan open'. 'Baggeren om de waterkwaliteit te verbeteren' nemen we mee onder de maatregel 'ecologisch waterbeheer'.	
4.27	In ieder geval zou dus hier ook het inzetten op een natuurinclusieve en circulaire landbouw naar verwachting kunnen helpen, dat ook vanwege de naar verwachting hoge fosfaatlast vanuit de veelal traditionele vormen van landbouw die hier voorkomen. Meer in het bijzonder komt juist in dit gebied een belangrijke ecologische corridor voor tussen het Vechtplassengebied en het Kromme Rijngebied, bestaande uit een droge en natte verbinding (zie dus ook Bijlage 1: 'Folder natuur verbinden en behouden'), dus ook dat biedt dus alle kansen ook hier tot een algehele natuurversterking te komen, met dus ook van de natte natuur (zie in deze overigens o.a. ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Van den Bijtel Ecologisch onderzoek, 2009.	Dank voor uw suggestie.	-
4.28	Alhoewel waardering voor diverse gemaakt analyses, zou het o.i. toch mooi zijn als toch voor een nog meer integrale aanpak op het niveau van het gehele (deel)stroomgebied wordt gekozen, hetgeen ook geldt voor diverse per waterlichaam nu voorgestelde maatregelen.	Zie beantwoording zienswijzen 3.10 en 4.02.	-

4 Samenvatting aanpassingen ontwerp KRW-maatregelen

De inspraakreacties geven geen aanleiding de ontwerp KRW-maatregelen aan te passen. Wel wordt een tekstpassage in het achtergronddocument KRW-maatregelenplan aangepast.

In de onderstaande tabel wordt deze aanpassing. De eerste kolom geeft het nummer van de inspraakreactie uit hoofdstuk 3 weer waardoor de aanpassing heeft plaatsgevonden. In de tweede kolom wordt aangegeven welke paragraaf uit het KRW-maatregelenplan dit betreft. In de derde en vierde kolom zijn de oude en nieuwe tekst gezet. Als in een stuk tekst enkele woorden zijn gewijzigd worden deze vetgedrukt weergegeven. Als in de kolom van de oude tekst iets cursief is aangegeven, is dit uit de tekst verwijderd. De vetgedrukte tekst in de kolom 'nieuwe tekst' is wat verschilt t.o.v. de oude tekst.

Nr.	Par.	Oude tekst (<i>cursieve tekst is geschrapt</i>)	Nieuwe tekst (vet gedrukte tekst is aangepast of toegevoegd)
2.01	3.2	<i>Wanneer we specifiek kijken naar de KRW, ligt er vooral een opgave voor de agrarische sector, die we samen met hen gaan oppakken middels het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW).</i>	In de KRW-waterlichamen is de uit- en afspoeling uit landbouwgronden een belangrijke bron van nutriënten. Middels het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) werken we samen met de agrarische sector aan het reduceren van deze emissies.

5 Lijst met insprekers

Nr. Inspraak-reactie	Naam	DM nummer Inspraakreactie	DM nummer Ontvangst- bevestiging	DM nummer Toezenden inspraaknota
1.	Gemeente Utrecht	1784729	1787212	1797149
2.	LTO Noord	1784714	1787208	1797166
3.	Werkgroep Biodiversiteit Buitengebied Zeist e.o.	1784236	1787210	1803827
4.	Stichting Milieuzorg Zeist e.o.	1784683	1787211	1797180